

دریافت مقاله: ۱۴۰۳/۰۹/۱۱

پذیرش مقاله: ۱۴۰۴/۰۲/۲۲

فصلنامه مدیریت نظامی

سال بیست و پنجم، شماره ۲، تابستان ۱۴۰۴

صص ۱۴۴-۱۶۵

مقاله پژوهشی

تحلیل گفتمان بیانات فرماندهی معظم کل قوا (مدظله العالی) در چهارمین مراسم دانش-

آموختگی مشترک دانشجویان دانشگاه های افسری ن. م. ج. ا. ایران

حسین مهدیان^۱، محمدجلال ترکاشوند^{۲*}، جعفر سعادت^۳

چکیده

دانشگاه های نظامی وظیفه تربیت و آموزش افسران و آینده سازان نیروهای مسلح ج.ا. ایران را برعهده دارند که مهم ترین دغدغه آن ها حفظ استقلال و دفاع از موجودیت کشور می باشد. بر اساس قانون اساسی بالاترین مرجع تعیین کننده امور نظامی کشور و به تبع آن حوزه تربیت و آموزش نظامی مقام معظم فرماندهی کل قوا (مدظله) است. در همین راستا این پژوهش به تحلیل گفتمان بیانات مقام معظم رهبری در چهارمین دوره دانش آموختگی مشترک دانشجویان دانشگاه های نیروهای مسلح پرداخته است. پژوهش حاضر از نظر فایده و هدف از نوع تحقیقات کاربردی، از نظر رویکرد، کیفی بر پایه پارادایم تفسیری و از نظر ماهیت و نوع مطالعه اکتشافی است. روش تحقیق این پژوهش «داده بنیاد» است که بر اساس عصاره ی بیانات فرماندهی معظم کل قوا در خصوص دانشگاه های نیروهای مسلح را استخراج، مفهوم سازی، مقوله سازی و سپس مدل پردازی نمود، مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است. جامعه پژوهش بیانات معظم له در چهارمین مراسم دانش آموختگی مشترک دانشجویان دانشگاه های افسری نیروهای مسلح ج.ا. ایران در سال ۱۴۰۲ است. در همین راستا، در مرحله اول، تعداد ۷۹ گزاره در قالب ۵۷ مفهوم استخراج شد. در مرحله دوم ۶ مقوله اصلی (مقوله های شرایط زمینه ای آموزشی-پژوهشی ۲- عوامل مداخله گر آموزشی-پژوهشی ۳- عوامل محوری (دانشجویان دانشگاه های افسری نیروهای مسلح) ۴- راهبردهای آموزشی-پژوهشی ۵- عوامل علی در حوزه آموزشی-پژوهشی دانشجویان ۶- پیامدهای آموزشی-پژوهشی دسته بندی و احصاء گردیدند. در مرحله سوم مدل نظام مند بیانات فرمانده معظم کل قوا در خصوص دانشگاه های افسری نیروهای مسلح جهت سیاست گذاری صحیح آموزشی-پژوهشی دانشگاه های مذکور ترسیم و ارائه گردیده است.

واژه های کلیدی: فرماندهی معظم کل قوا (مدظله)، دانشگاه های افسری، دانشجویان، تحلیل گفتمان

۱- استادیار گروه علوم سیاسی، دانشکده علوم پایه-دانشگاه امام علی (ع)-تهران-ایران.

۲- استادیار گروه علوم سیاسی، دانشکده علوم پایه-دانشگاه امام علی (ع)-تهران-ایران. (نویسنده مسئول).

Ac.jalal18@gmail.com

۳- مدرس گروه معارف، دانشکده علوم پایه-دانشگاه امام علی (ع)-تهران-ایران

پروشکاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

مقدمه

تحلیل گفتمان رهبران سیاسی و نظامی برای تعیین رئوس و جهت دهی به مسیر حرکت نیروهای نظامی از اهمیت بالایی برخوردار است. تحلیل گفتمان (Discourse analysis) رویکردی برای تحلیل متن، صدا یا نشانه‌های زبانی و علائم بااهمیت پیرامون یک رویداد می‌باشد. به عبارت دیگر، گفتمان مجموعه‌ای از گزاره‌هایی است که یک مفهوم کلی را در بر می‌گیرد. دو رویکرد اصلی برای تحلیل گفتمان وجود دارد: ۱. رویکردهای زبان مورد استفاده (که به عنوان متن و گفتار در موقعیت اجتماعی نامیده می‌شود) و ۲. رویکردهای اجتماعی-سیاسی هستند (Mulnix, 2020: 302). رویکردهای زبان در حال استفاده بر جزئیات دقیق زبان مورد استفاده در گفتمان، مانند ساختار جمله (گرامر) و واج شناسی (صداها) تمرکز می‌کنند. این رویکرد بسیار توصیفی است و به ندرت در خارج از مطالعات متمرکز بر ادبیات و/یا زبانشناسی دیده می‌شود (Saiz, 2019: 23)؛ رویکردهای سیاسی-اجتماعی به تحلیل گفتمان فراتر از جنبه های فنی زبان می‌نگرند و در عوض بر تأثیر گفتار در بافت سیاسی، نظامی، اجتماعی و ... تمرکز می‌کنند و بالعکس. رویکرد اصلی اجتماعی-سیاسی، تحلیل گفتمان بر ساختارهای قدرت و چگونگی تأثیر گفتمان از جامعه و فرهنگ و حوزه های دیگر تمرکز دارد. این نوع از تحلیل گفتمان از کار اولیه میشل فوکو در مورد قدرت که بر ساختارهای قدرت از طریق تجزیه و تحلیل قدرت نرمال شده تمرکز دارد، گرفته شده است (Paltridge, 2021: 123). رویکرد تحلیل گفتمان سیاسی-اجتماعی برای بررسی و تحلیل محتوا و گفتمان حاکم بر سخنرانی‌ها و بیانیه‌های سیاسی-اجتماعی رهبران سیاسی و نظامی مورد استفاده قرار می‌گیرد. در این میان یکی از مسائل مهم و تاثیرگذاری که باید همواره در ساختار سیاسی، نظامی، دفاعی و امنیتی کشور مورد امعان نظر مسئولین به ویژه فرماندهان نظامی باشد توجه به بیانات و ابعاد گفتمانی سخنان مقام معظم رهبری (مدظله العالی) است که همواره نقش مهمی در ایجاد ثبات و امنیت با پشتیبانی کامل و همه جانبه از نیروهای مسلح داشته است. لذا، این پژوهش در پی تحلیل گفتمان بیانات فرماندهی معظم کل قوا (مدظله العالی) با محوریت دانشگاه های افسری نیروهای مسلح است. علت توجه ویژه به بیانات و محتوای گفتمان معظم له آن است که از نظر سابقه، فرمانده معظم کل قوا در طول این چهل و پنج سال که از پیروزی انقلاب اسلامی گذشته همواره مسئولیت‌هایی سخت و خطیری را بر عهده داشته اند که یکی از درخشان ترین آن ها فرماندهی کل نیروهای مسلح کشور بوده است (مهدیان و ترکاشوند، ۱۳۹۹: ۴۳). اگرچه اعتبار سیاسی

ایشان بر دیگر جنبه های شخصیتی معظم له برتری دراد اما گفتمان علمی، تربیتی، اخلاقی و دانشی ایشان در نزد مسئولین کشوری و لشکری کاملاً شناخته شده است. ابهت نظامی و امنیتی، رویکرد نوین در توسعه دانش نظامی بومی، ویژگی های دینی، اخلاقی و ... ایشان را رهبر و فرماندهی باشخصیت چندبعدی معرفی می نماید. لذا، شناخت همه جانبه و ساختارمند بیانات ایشان به ویژه در عرصه نظامی ذخیره ارزشمندی است که در طراحی و شکل گیری استراتژی امنیتی- دفاعی کشورمان مؤثر و تأثیرگذار خواهد بود. در همین راستا این پژوهش با مدنظر قرار دادن مسئله فوق در پی تحلیل گفتمان و شناسایی و استخراج مفاهیم برجسته و تعیین مقوله های اصلی بیانات فرماندهی معظم کل قوا (مدظله) در خصوص دانشگاه های افسری نیروهای مسلح است. از این رو هدف این پژوهش؛ تحلیل گفتمان و ارائه مدل بیانات مقام معظم فرماندهی کل قوا (مدظله العالی) در خصوص دانشگاه های افسری نیروهای مسلح است. سؤال پژوهش نیز آن است که رئوس اصلی گفتمانی و الگوی «نظام مند» بیانات مقام معظم فرماندهی کل قوا (مدظله) در خصوص دانشگاه های افسری نیروهای مسلح به چه صورت است؟

پیشینه پژوهش

با بررسی های صورت گرفته مشخص گردید در خصوص تحلیل گفتمان اندیشه های فرمانده معظم کل قوا، کارهای متعددی صورت گرفته است که مرتبط ترین آنها در جدول زیر آورده شده است:

جدول (۱) پیشینه و تاریخچه موضوع پژوهش

نویسنده/نویسندگان	عنوان	سال چاپ	نتایج
۱ محمدحسین شعاعی علی میرشکاری سلیمانی	تحلیل گفتمان شبکه های خبری آمریکایی از سخنان مقام معظم رهبری در خطبه های	۱۴۰۲	نتایج به دست آمده عبارت است از: تأکید بر اهمیت حضور رهبر انقلاب در میان مردم خشمگین و سخنرانی ایشان، دلچک و دروغگو دانستن آمریکایی ها و لزوم عدم اعتماد به آنها، قدرتمند بودن ایران و نهراسیدن از آمریکا، مشابهت اروپایی ها به آمریکایی ها در خصوص تعامل با ایران، اطاعت محض اروپایی ها از آمریکا، ضعیف و حقیر شدن چهره ابرقدرتی

تحلیل گفتمان بیانات فرماندهی معظم کل قوا (مدظله العالی) در ... / ۱۴۷

		نماز جمعه ۲۷ دی ماه ۱۳۹۸	آمریکا و مواردی از این قبیل به عنوان مهم‌ترین دال های شناسایی شده در این پژوهش مدنظر هستند.
۲	محمد وحید صافی اصفهانی، حسن بشیر	تحلیل گفتمان رهبران انقلاب اسلامی ایران در حوزه مصرف فرهنگی	۱۳۹۹ بر اساس یافته‌های این تحقیق، گفتمان مصرف فرهنگی در اندیشه رهبران انقلاب اسلامی شامل پانزده عنصر اساسی از جمله: هویت اسلامی و ایرانی، هویت انقلابی، عدالت اجتماعی، زبان و ادبیات فارسی، تاریخ اسلام و ایران و گرایش به وطن، سرزمین، ارزش‌ها و نمادهای ملی، اخلاق اجتماعی، جامعه‌پذیری و فرهنگ‌پذیری، تبادل و ارتباطات فرهنگی ملی و فراملی، استقلال و خودباوری ملی و دینی، مهارت‌های بندگی و زندگی است که این عناصر ایدئولوژیک بر اساس پنج بعد بینش، دانش، گرایش، روش و کنش مصرف فرهنگی پیوند یافته و حول محور دال مرکزی مصرف فرهنگی توحیدی در زمینه‌های ایرانیت، اسلامیت و فرهنگ و در سه هدف کوتاه مدت، میان مدت و بلندمدت قوام یافته‌اند.
۳	مرادی و همکاران	تحلیل گفتمان امام و رهبری در حوزه تبدیل دستاوردهای علم و فناوری به ثروت	۱۳۹۷ بر اساس نتایج به دست آمده می توان بیان نمود که در شرایط علی اثرگذار بر اقتدار علمی، فناوری و نوآوری شامل ارزش والای تولید ثروت از راه پیشرفت علمی مبتنی بر عدالت، استقلال اقتصادی و نفی سلطه بیگانه و شرایط مداخله گر شامل نگاه اقتصادی به علم و فناوری، امنیت اقتصادی، حرمت مالکیت و سرمایه های مشروع و اقتصاد رقابتی سالم، شفاف و بدون رانت و متغیرهای زمینه ای شامل خودباوری و اعتماد به نفس، نظام ملی نوآوری، افزایش و توسعه پژوهش، مرزسکنی و مرجعیت علمی تعیین شده اند. سرانجام رفاه اقتصادی و اجتماعی، تولید ثروت، غرور ملی و اقتدار ملی از انتظارات و پیامدهای این گفتمان شناسایی شده است.
۴	نادر رشوند و رضا تقی‌پور	تحلیل گفتمان ولایت‌فقیه در	۱۳۹۸ یافته‌های تحقیق عبارت است از: اصول راهبردی فناوری اطلاعات و ارتباطات نیازمند هماهنگی،

<p>مدیریت کلان و تنظیم برنامه‌های هدفمند این حوزه بر اساس ارکان جهت ساز برگرفته از گفتمان امام(رحمه-الله-علیه) و رهبری می‌باشد و دو محور اساسی شکل‌دهنده گفتمان امام خمینی(رحمه-الله-علیه) و امام خامنه‌ای(مدظله‌العالی) در حوزه فاوا (قابلیت محوری و اقتدار نظام جمهوری اسلامی ایران) بر لزوم بازگشت به توانمندی‌های درونی و استفاده از ظرفیت‌های داخلی تأکید دارد.</p>		<p>اداره امور فناوری اطلاعات و ارتباطات نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران با رویکرد کمی و کیفی</p>	
<p>بررسی زمینه‌های بینامتنی، نمایانگر تأکید مؤلف بر خود باوری و درس آموزی از رخداد‌های داخلی و بین‌المللی است. در بررسی تأثیرات متقابل گفتمان باساختارهای نهادی و اجتماعی، به تعامل بیانیه با «نظام فکری رهبران انقلاب» از یک سو و اثرگذاری و اثرپذیری بیانیه در ارتباط با دانش زمینه‌ای «جامعه‌ی اسلامی ایران» از سوی دیگر پرداخته شده است.</p>	<p>۱۳۹۸</p>	<p>تحلیل گفتمان انتقادی بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی گیری از روش نورمن فرکلاف</p>	<p>۵ نصرت پناه و همکاران</p>
<p>در این کتاب به بررسی نحوه بازنمایی رسانه‌های انگلستان از مسلمانان و اسلام می‌پردازد. در این کتاب از ترکیب‌های زبان‌شناسی و روش‌های تحلیل گفتمان استفاده می‌کند. نویسندگان این کتاب به تحلیل بازنمایی‌هایی می‌پردازند که اغلب در روزنامه‌ها استفاده می‌شود، لذا اگرچه تحلیل گفتمان رسانه‌ها گستره فراوانی در بین پژوهشگران دارد، اما پس از جستجوی فراوان در مقالات فارسی و دیگر زبان‌ها، موضوع بازنمایی سخنان مقام معظم رهبری در رسانه‌های انگلیسی‌زبان مشاهده نشده است.</p>	<p>۲۰۲۳</p>	<p>تحلیل رسانه‌های اجتماعی از مسلمانان و اسلام</p>	<p>۶ بیکر، گابریلاتوس و مکنری</p>

در مجموع، بررسی ادبیات و پیشینه موضوع بیانگر این است که پژوهش حاضر در موارد زیر با تحقیقات قبل از خود متمایز است: تاکنون پژوهشی که هم از نظر موضوعی و هم از نظر چارچوب نظری با موضوع و چارچوب این پژوهش کار شده باشد یافت نشد؛ برخی از پژوهش‌ها فقط به مباحث نظری پرداخته شده؛ برخی دیگر علاوه بر چارچوب نظری وارد مباحث

مصدافی شده اند اما با موضوع این پژوهش متفاوت هستند. عده ای از تحقیقات انجام شده هم که روی بیانات مقام معظم رهبری در خصوص دانشجویان دانشگاه های نیروهای مسلح کار کرده اند از نظر روش شناسی با این پژوهش متمایز هستند. در نهایت می توان گفت پژوهش حاضر به صورت خاص در پی تحلیل گفتمان بیانات فرماندهی معظم کل قوا (مدظله العالی) در خصوص دانشجویان دانشگاه های نیروهای مسلح در چهارمین مراسم دانش آموختگی آن ها است که تاکنون سابقه ای مشابه آن یافت نشده است.

روش پژوهش

روش تحقیق این پژوهش کیفی است؛ که در آن برای تجزیه و تحلیل داده ها از نظریه «تحلیل گفتمان» استفاده می شود. این مطالعه از نظر هدف، اکتشافی و به دنبال ایجاد دانش و بصیرت و درک بهتر از پدیده مورد بررسی است. اجرای این پژوهش به منظور پاسخ به این سؤال صورت می پذیرد که مفاهیم شاخص و مقوله های اصلی تحلیل گفتمان بیانات فرماندهی معظم کل قوا (مدظله العالی) در خصوص دانشجویان دانشگاه های نیروهای مسلح در چهارمین دوره مراسم دانش آموختگی آن ها کدامند؟ پاسخ به این سؤال با بررسی و تحلیل بیانات فرماندهی کل قوا در خصوص دانشجویان دانشگاه های نیروهای مسلح به عنوان یکی از متولیان امر در کشور، به روش استقرایی صورت گرفته تا مفاهیم و مقوله های اصلی را در این زمینه مورد شناسایی قرار گیرد تا بتوان با تصویر روشن تر و کارآمدتری از اندیشه معظم له در خصوص دانشجویان دانشگاه های نیروهای مسلح، مدل و الگوی مورد نظر ایشان را ترسیم نمود. مطالعه و بررسی پیشینه و ادبیات نظری این پژوهش نشان دهنده اهمیت و ضرورت مقوله های گفتمانی معظم له در خصوص دانشجویان دانشگاه های افسری نیروهای مسلح است. با توجه به اینکه پژوهش های صورت گرفته به مدل نظام مند گفتمان ایشان در حوزه آموزشی - پژوهشی دانشجویان دانشگاه های افسری نیروهای مسلح منتهی نشده اند، این پژوهش با خوانش هدفمند و نظام مند بیانات فرماندهی معظم کل قوا برای اهداف متصور صورت گرفته است.

روایی و پایایی

در پژوهش های کیفی، به جای استفاده از معیارهای سنتی روایی و پایایی در تحقیقات کمی، از معیارهای معادل سازی شده ای همچون قابلیت اعتبار (Credibility)، قابلیت اعتماد

(Dependability)، قابلیت تأیید (Confirmability) و قابلیت انتقال (Transferability) استفاده می‌شود. در این پژوهش، برای افزایش اعتبار و اعتمادپذیری نتایج تحلیل گفتمان بیانات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)، راهکارهای زیر مورد استفاده قرار گرفته است:

۱. افزایش اعتبار (Credibility): جهت ارتقای اعتبار یافته‌ها، از روش مثلث‌سازی نظری و مقوله‌ای بهره گرفته شد. به این ترتیب، بیانات مقام معظم رهبری از زوایای مختلف و با بهره‌گیری از چارچوب مفهومی داده‌بنیاد مورد تحلیل قرار گرفتند. علاوه بر آن، فرآیند کدگذاری اولیه، محوری و انتخابی توسط دو پژوهشگر به صورت موازی انجام شده و نتایج حاصل با یکدیگر مقایسه و تطبیق داده شدند.

۲. قابلیت اعتماد (Dependability): برای تضمین پایداری نتایج در طول زمان، کلیه مراحل تحلیل داده‌ها به صورت نظام‌مند مستندسازی گردید. روند انجام مصاحبه، استخراج مفاهیم و مقولات، و ترسیم مدل نهایی در قالب دفترچه تحقیق نگهداری شده است تا در صورت بررسی مجدد توسط پژوهشگران دیگر نیز قابل پیگیری باشد.

۳. قابلیت تأیید (Confirmability): جهت جلوگیری از سوگیری پژوهشگر و حفظ بی‌طرفی در تفسیر بیانات، نظرات و تحلیل‌های انجام‌شده با اسناد و منابع معتبر تطبیق داده شده‌اند. همچنین، تحلیل‌ها در معرض داوری چند تن از اساتید حوزه علوم تربیتی و مطالعات نظامی و دفاعی قرار گرفت تا تأییدپذیری آن‌ها افزایش یابد.

۴. قابلیت انتقال (Transferability): با ارائه شرح دقیق زمینه پژوهش، مراحل تحلیل، و چگونگی استخراج مفاهیم و مقولات، امکان استفاده از یافته‌ها در پژوهش‌های مشابه در سایر حوزه‌های نظامی و آموزشی فراهم گردیده است. هرچند تعمیم‌پذیری در پژوهش کیفی به صورت گسترده مدنظر نیست، اما چارچوب مفهومی ارائه‌شده می‌تواند مبنایی برای سیاستگذاری آموزشی در سایر دانشگاه‌های نظامی کشور نیز قرار گیرد. با در نظر گرفتن ملاحظات فوق، می‌توان گفت که روایی و پایایی این پژوهش کیفی در سطح مطلوبی قرار داشته و یافته‌های آن از انسجام و اعتبار علمی مناسبی برخوردارند.

بیکره تحقیق

پژوهش حاضر بر مبنای بیانات و اندیشه مقام معظم رهبری (مدظله) در خصوص دانشجویان دانشگاه های افسری نیروهای مسلح در چهارمین دوره دانش آموختگی آن ها صورت گرفته است.

متغیرهای تحقیق

این پژوهش از نوع اکتشافی و استقرایی است و به صورت کیفی با روش تحلیل گفتمان انجام می شود، اما در کلیت پژوهش موضوع دانشجویان دانشگاه های افسری نیروهای مسلح در بیانات و اندیشه مقام معظم رهبری، مورد بررسی و تحلیل قرار می گیرد.

ابزارهای گردآوری اطلاعات

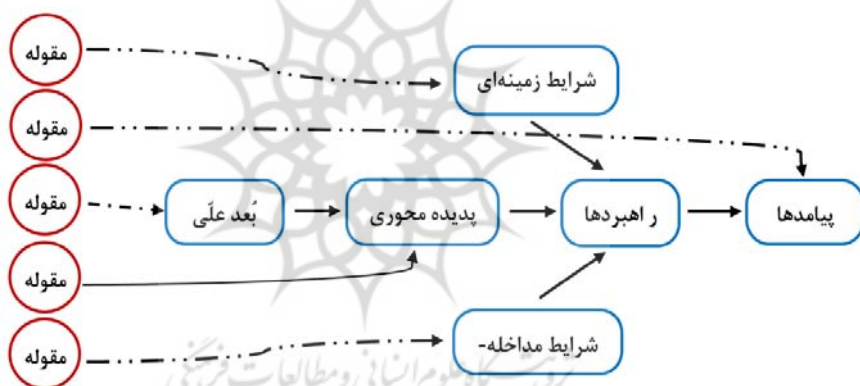
ابزار گردآوری داده های پژوهش حاضر، شامل فیش برداری (کتابخانه ای)، استفاده از مراجع و منابع علمی و همچنین دیدگاه مسئولان مربوطه از وبگاه های رسمی و معتبر و همچنین به منظور بررسی و تحلیل بیانات مقام معظم رهبری در چهارمین دوره دانش آموختگی دانشجویان دانشگاه های افسری نیروهای مسلح، مورد خوانش قرار گرفته و از طریق سازمان دهی و ارتباط داده ها با یکدیگر مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

شیوه تجزیه و تحلیل داده ها

روش تجزیه و تحلیل داده ها در این پژوهش روش تحلیل گفتمان است. در همین راستا برای فرایند تجزیه و تحلیل و الگوسازی، سه گام صورت گرفته است:

- ۱- در گام اول (کد گذاری باز)؛ خواندن و مطالعه دقیق بیانات و اندیشه ها، فیش برداری مطالب و مفاهیم مهم و کد گذاری باز آن ها برای تعیین مفاهیم^۱ شاخص حاوی پیام صورت گرفته است. کاری که در این مرحله صورت گرفته بخشی از تحلیل است که با عنوان کد گذاری باز یا اولیه شناخته می شود و در آن مفاهیم اصلی بیانات شناسایی شده است. در این مرحله ۷۹ کد (در قالب مفهوم و زیر مفهوم) از طریق پرسیدن سؤالات و انجام مقایسه ها شناسایی و استخراج شده است.
- ۲- گام دوم (کد گذاری محوری)؛ بازخوانی و سؤال کردن درباره ی مؤلفه های شاخص، انجام مقایسه، فکر کردن و کد گذاری محوری و تعیین مقوله ها برای ترسیم و طراحی الگو است. در این مرحله از پژوهش حاضر تعداد ۶ مقوله اصلی و تعداد ۵۷ مفهوم به دست آمده است. در این مرحله

باتوجه به عناصر نظریه استراوس کوربین (یعنی شرایط علی، پدیده محوری، شرایط زمینه‌ای، شرایط مداخله‌گر، پیامدها و راهبردها) پدیده محوری تعیین، ارتباط سایر عناصر با آن مشخص، و گزاره‌های حکمی (قضایا) پژوهش بیان گردیده است. گزاره‌های حکمی فرضیه‌هایی است که روابط بین مقوله‌ها و عناصر با پدیده محوری را در الگوی ارائه شده روشن می‌کنند (شکل ۲). «شرایط علی»: مقوله‌هایی مربوط به شرایطی که بر مقوله محوری تأثیر می‌گذارند؛ «زمینه‌ای»: شرایط عامی که بر راهبردها تأثیر می‌گذارند؛ «مقوله محوری»: یک صورت ذهنی از پدیده‌ای که اساس فرآیند است؛ «شرایط مداخله‌گر»: شرایط خاصی که بر راهبردهای تأثیر می‌گذارند؛ «راهبردها»: کنش‌ها یا برهم‌کنش‌های خاصی که از پدیده محوری منتج می‌شود؛ «پیامدها»: خروجی‌های حاصل از استخدام راهبردها (مه‌دیان و ترکاشوند، ۱۴۰۳: ۱۹).

شکل ۲: مدل پارادایمی کدگذاری محوری

۳- گام سوم (کدگذاری انتخابی): برای تفسیر و تبیین الگو و مدل استخراج شده است. در این سطح سعی گردیده با کنار هم نهادن مقوله‌ها حول مقوله محوری، به‌عنوان مضمون اصلی یک روایت تئوریک برای پدیده ارائه‌شده و ضمن آن، حول‌وحوش این رشته اصلی، بین مفاهیم و مقوله‌ها، ارتباطی نظام‌مند ایجاد شود و مدل نظام‌مند ترسیم و ارائه گردیده است.

یافته‌های پژوهش

مرحله اول: کدگذاری باز شامل (استخراج کدها و احصاء مفاهیم)

در این بخش از پژوهش در راستای اهداف پژوهش یعنی: «تحلیل گفتمان و طراحی الگوی «نظام‌مند» بیانات مقام معظم فرماندهی کل قوا (مدظله) در دانشجویان دانشگاه های افسری نیروهای مسلح» به‌عنوان هدف نهایی اصلی پژوهش و عنوان اهداف مقدماتی و فرعی پژوهش یعنی:

۱- شناسایی و استخراج مفاهیم گفتمانی برجسته بیانات مقام معظم فرماندهی کل قوا (مدظله) در خصوص دانشجویان دانشگاه های افسری نیروهای مسلح

۲- تعیین مقوله‌های اصلی بیانات مقام معظم فرماندهی کل قوا (مدظله) در خصوص دانشجویان دانشگاه های افسری نیروهای مسلح در چهارمین مراسم مشترک دانش آموختگی دانشجویان دانشگاه های افسری نیروهای مسلح به صورتی هدفمند و نظام‌مند به‌گونه‌ای که بتوان گفتمان فرماندهی معظم کل قوا در خصوص دانشجویان دانشگاه‌های افسری را استخراج، مفهوم‌سازی، مقوله‌سازی و سپس مدل‌پردازی نمود، مورد خوانش قرار گرفته است.

در همین راستا در مرحله اول در راستای کدگذاری باز گفتمان بیانات فرماندهی معظم کل قوا (مدظله) در خصوص دانشجویان دانشگاه‌های افسری نیروهای مسلح، فیش‌برداری مطالب و کدگذاری باز آنها برای تعیین مفاهیم^۱ گفتمانی شاخص حاوی پیام صورت گرفته است. در این مرحله تعداد ۷۹ گزاره در قالب ۵۷ مفهوم استخراج گردیده است.

مرحله دوم: کدگذاری محوری

در این مرحله مقوله‌ها و مفاهیم گفتمانی بیانات فرماندهی معظم کل قوا (مدظله) در حوزه دانشجویان دانشگاه های افسری نیروهای مسلح احصاء گردیدند. مقوله‌های گفتمانی اصلی بیانات فرماندهی معظم کل قوا (مدظله) عبارت‌اند از:

۱- شرایط زمینه‌ای آموزشی-پژوهشی ۲- عوامل مداخله‌گر آموزشی-پژوهشی ۳- عوامل محوری (دانشجویان دانشگاه های افسری نیروهای مسلح) ۴- راهبردهای آموزشی-پژوهشی ۵- عوامل علی در حوزه آموزشی-پژوهشی دانشجویان ۶- پیامدهای آموزشی-پژوهشی که بر اساس روش

تحقیق و تجزیه و تحلیل صورت گرفته در پژوهش یافته‌های زیر برای هر بعد از گفتمان فرماندهی معظم کل قوا (مدظله) حاصل گردیده است:

جدول (۱) بعد شرایط زمینه ای

مفهوم	مقوله	بعد
سامان دادن به محیط آموزش	شرایط آموزشی دانشجویان	شرایط زمینه ای
پیشرفت در وضعیت کلاس ها		
پیشرفت در وضعیت کارگاه های آموزشی		
پیشرفت در مراکز اسکان	شرایط محیط زندگی و اسکان دانشجویان	
بهبود شرایط مربوط به زندگی دانشجویان		
سامان دادن به محیط اسکان		

جدول (۲) بعد شرایط مداخله گر

مفهوم	مقوله	بعد
ورودی های دانشجویی با کمبود علمی	عوامل داخلی	عوامل مداخله گر
ورودی های دانشجویی با کمبود ذهنی	عوامل خارجی	
تحقیر ملی با دفاع به وسیله بیگانگان		
وجود فتنه و مقابله با آن		
توطئه‌ی دشمن		

جدول (۳) بعد مقوله محوری (مسئله و مسئولیت امنیت)

مفهوم	مقوله	بعد
کانون پرورش بودن دانشگاه های نظامی		
افتخار برای خودتان و برای خانواده‌ها		
تبریک گفتن به معنای واقعی کلمه		

تحلیل گفتمان بیانات فرماندهی معظم کل قوا (مدظله العالی) در ... / ۱۵۵

اشتغال دانشجویان در نیروهای مسلح	حوزه نیروهای مسلح	محوری
به گذشته نیروهای مسلح بالیدن		
لباس و نشان و آرایش ظاهری		
حیاتی ترین مشاغل در اداره‌ی کشور و در مدیریت این سرزمین	حوزه ملی	
حافظ امنیت بودن		
سپر فولادین امنیت ملی		
دژ امنیت و عزت و هویت ملی		

جدول (۴) بعد راهبردها

مفهوم	مقوله	بعد
قدر مأموریت را دانستن	راهبردهای آموزشی	راهبردها
اندیشیدن به آینده		
سرمایه گذاری (کسب آمادگی) برای آینده		
تقویت دانش و پژوهش		
پرورش نیروی انسانی آگاه		
پرورش نیروی انسانی شجاع		
پرورش نیروی انسانی کارآمد		
غنی نمودن دانشگاه ها از لحاظ دانش		
غنی نمودن دانشگاه ها از لحاظ پژوهش	راهبردهای تربیتی	
ارتقاء روحیه		
ارتقاء تدبیر		
ارتقاء اخلاق		
قدر خود را دانستن		

جدول (۵) بعد پیامدهای امنیتی

مفهوم	مقوله	بعد
خوب پس دادن امتحان ن.م در عمل	پیامدهای سازمانی و کلان	پیامدها
سرافراز بیرون آمدن از امتحان		
تربیت نیروی انسانی مهم در دانشگاه‌های ن م		
افتخار مدال‌های زرین بر سینه‌ی ستبر		
نیروهای مسلح جمهوری اسلامی		
سربلندی در دفاع از خاک کشور و از حاکمیت اسلام مقدس و عزیز		
افتخار مدال‌های زرین بر سینه‌ی ستبر		
نیروهای مسلح جمهوری اسلامی		
باطل کردن نقشه دشمن	پیامدهای فردی	
پیشرفت در تقویت دانش		
پیشرفت در تقویت پژوهش		
پیشرفت در ارتقاء روحیه		
پیشرفت در ارتقاء تدین		
پیشرفت در ارتقاء اخلاق		

جدول (۶) بعد شرایط علی

مفهوم	مقوله	بعد
نور چشمان ملت شدن دانشجویان	اهمیت	شرایط علی
افتخار بزرگ بودن شغل نظامیگری		
ثبت افتخار با ورود به نظامیگری		
سپر فولادین امنیت ملی بودن		
حافظ امنیت بودن		
دژ امنیت ملی بودن		
دژ عزت ملی بودن		
دژ هویت ملی		

حیاتی‌ترین بودن شغل نظامیگری در اداره و مدیریت کشور	ضرورت	
در صدر فهرست مسئولیتهای مهم کشور بودن نظامیگری		
در صدر فهرست وظایف ملی بودن نظامیگری		

مرحله سوم، کدگذاری انتخابی

این مرحله از پژوهش برای تفسیر و تبیین الگو و مدل گفتمانی استخراج شده صورت گرفته است. در این مرحله بر اساس نتایج دو مرحله کدگذاری قبلی به تولید مدل پرداخته شده است. از این رو در راستای گام سوم در این پژوهش مدل نظام‌مند مستخرج از بیانات فرمانده معظم کل قوا ارائه گردیده است.

مدل گفتمانی بیانات فرماندهی معظم کل قوا (مدظله العالی) در خصوص دانشجویان دانشگاه های افسری نیروهای مسلح

تحلیل روابط مفهومی مولفه‌ها (در چارچوب قدرت، ایدئولوژی و بافتار تاریخی-اجتماعی). در مرحله کدگذاری محوری، هدف اصلی، برقراری ارتباط بین مفاهیم استخراج شده و تبیین الگوی نظام‌مند آن‌ها بر مبنای شرایط علی، شرایط زمینه‌ای، راهبردها، عوامل مداخله‌گر و پیامدها است. در این پژوهش، این روابط مفهومی در چارچوب نظری تحلیل گفتمان انتقادی (با تأکید بر عناصر قدرت، ایدئولوژی و بافت اجتماعی-تاریخی) تحلیل و سازماندهی شده‌اند.

۱. قدرت و روابط گفتمانی

بیانات فرماندهی معظم کل قوا به‌عنوان عالی‌ترین مقام نظامی و رهبری در جمهوری اسلامی ایران، حامل سطح بالایی از مشروعیت گفتمانی و تولید قدرت نمادین است. مفاهیم استخراج شده حول "اقتدار علمی"، "انضباط اعتقادی"، و "ولایت‌مداری"، بازتاب‌دهنده نوعی قدرت گفتمانی مبتنی بر رهبری دینی و ملی است. دانشگاه‌های افسری در این گفتمان نه تنها نهادهای آموزشی، بلکه بازوهای فرهنگی-ایدئولوژیک قدرت دفاعی و امنیتی نظام به شمار می‌آیند.

۲. ایدئولوژی و جهت‌گیری‌های ارزشی

در دل مفاهیم و مقولات استخراج شده، یک نظام ارزشی خاص حاکم است که در آن، مفاهیمی مانند جهاد علمی، اخلاص در خدمت، دفاع از اسلام و کشور، و تربیت افسر تراز انقلاب اسلامی تبلور می‌یابند. این مفاهیم ایدئولوژیک، ساختار گفتمان فرماندهی را شکل می‌دهند و جهت‌گیری دانشگاه‌های نظامی را از آموزش صرف به سوی تربیت نیروهای مؤمن، انقلابی، و متعهد سوق می‌دهند.

۳. بافتار تاریخی-اجتماعی

بیانات مقام معظم رهبری در این مراسم در بستری از تحولات منطقه‌ای، تهدیدات امنیتی نوین، و چالش‌های جنگ نرم ایراد شده است. بنابراین، مفاهیم «آمادگی در برابر تهدیدات ترکیبی»، «مرزبانی فکری و اعتقادی» و «تقویت روحیه مقاومت» در بطن این زمینه تاریخی-اجتماعی قابل تفسیرند. دانشگاه‌های افسری نه تنها باید به تجهیز علمی و نظامی پردازند، بلکه باید زمینه‌ساز تشبیت هویت انقلابی و مقابله با جنگ شناختی باشند.

۴. ترکیب مقوله‌ها در چارچوب سه‌گانه تحلیل

با ترکیب مقوله‌های استخراج‌شده با محورهای سه‌گانه قدرت، ایدئولوژی و بافتار، می‌توان یک ساختار تحلیلی تلفیقی ارائه داد:

مقوله اصلی	تحلیل بافتار اجتماعی-تاریخی	تحلیل ایدئولوژیک	تحلیل قدرت محور
شرایط علی	ضرورت پاسخ به تهدیدات نوین نظامی و فرهنگی	فرمان جهاد علمی به‌عنوان جهت‌دهنده ارزشی	رهبری حکیمانه به‌مثابه مرجع تولید قدرت مشروع
شرایط زمینه‌ای	تحولات جهانی و منطقه‌ای، و آثار آن بر امنیت ملی	لزوم انطباق آموزش با ارزش‌های اسلامی و انقلابی	ساختار نهادهای نظامی و سیاسی پشتیبان دانشگاه‌ها
عوامل مداخله‌گر	تغییر در ماهیت تهدیدات نرم و ترکیبی	انتظارات گفتمانی حاکم بر تربیت نظامی	سیاست‌ها و قوانین نظامی کلان
پدیده محوری	کنشگر فعال در جنگ شناختی و عملیات روانی	افسر مؤمن، فداکار و متصل به ولایت	دانشجوی انقلابی و متعهد تراز نظام اسلامی
راهبردها	تطبیق محتوا با الزامات نبردهای جدید ترکیبی	نهادینه‌سازی گفتمان انقلاب اسلامی در آموزش	تمرکز بر ارتقاء اقتدار علمی-نظامی
پیامدها	افزایش آمادگی برای مواجهه با چالش‌های نوظهور جهانی	شکل‌گیری هویت انقلابی و ولایی در ساختار دفاعی	تقویت قدرت نرم نظام از طریق سرمایه انسانی وفادار

این جدول و متن، نشان می‌دهد که گفتمان فرماندهی کل قوا نه فقط در سطح ادبیات رسمی بلکه در لایه‌های زیرین خود، واجد ساختار قدرت محور، ایدئولوژیک و تاریخی است و به‌همین دلیل، تحلیل کدگذاری محوری در این چارچوب، تصویری نظام‌مندتر از روابط مفهومی ارائه می‌دهد.

بحث و نتیجه‌گیری

تحلیل گفتمان و شناخت و فهم درست اندیشه‌ها و به بیانی دیگر، تبیین نظریه‌های بنیادین و اندیشه‌های که فعلیت یافته با هدف فهم، جهت‌گیری درست، دریافت معیار سنجش و تصویری منطقی و شفاف از موضوعات مورد مطالعه، بسیار دارای اهمیت می‌باشد. لذا این پژوهش در

راستای تحلیل نظام‌مند گفتمان فرماندهی معظم کل قوا (مدظله) با موضوعیت دانشگاه‌های افسری نیروهای مسلح صورت گرفته است. در این خصوص با یک سازوکار روشمند در قالب روش نظام‌مند گراند تئوری به خوانش و بررسی بیانات معظم له در چهارمین دوره دانش آموختگی مشترک دانشجویان دانشگاه‌های افسری نیروهای مسلح در سال ۱۴۰۲ پرداخته شده و تلاش گردیده عصاره گفتمان و اندیشه ایشان استخراج، کدگذاری و مفهوم‌سازی شود و پس از دست یافتن به مقوله‌های اصلی و فرعی، الگوی اندیشه مقام معظم رهبری (مدظله) در خصوص دانشجویان دانشگاه‌های افسری نیروهای مسلح ج.ا.ایران به گونه‌ای «نظام‌مند» و «هدفمند» طراحی گردد.

از منظر گفتمانی فرماندهی معظم کل قوا (مدظله) بر مقوله‌های شرایط زمینه‌ای آموزشی-پژوهشی ۲- عوامل مداخله‌گر آموزشی-پژوهشی ۳- عوامل محوری (دانشجویان دانشگاه‌های افسری نیروهای مسلح) ۴- راهبردهای آموزشی-پژوهشی ۵- عوامل علی در حوزه آموزشی-پژوهشی دانشجویان ۶- پیامدهای آموزشی-پژوهشی تأکید داشتند. در خصوص عوامل علی معظم‌له بر اشتغال دانشجویان در نیروهای مسلح به عنوان یکی از حیاتی‌ترین مشاغل در اداره‌ی کشور و در مدیریت سرزمین عزیز ایران تأکید فرمودند و این موضوع را افتخار بزرگی برای دانشجویان دانستند. ایشان مشاغل نظامی - چه نیروهای گوناگون ارتش، چه نیروهای گوناگون سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و چه سازمان انتظامی کشور - را از جمله‌ی مشاغل بر شمردند که در صدر فهرست مسئولیتهای مهم کشور و وظایف ملی کشور قرار دارند. ایشان با تأکید بر اینکه نیروهای مسلح سپر فولادین امنیت ملی و زیرساخت همه‌ی نرم‌افزارهای مهم پیشرفت کشور هستند عنوان داشتند که اگر کشوری قدرت دفاع از امنیت خودش را نداشته باشد، چاره‌ای ندارد جز اینکه خودش را در ذیل این قدرت و آن قدرت تعریف کند، ندارد. از این رو دانشجویان دانشجویان دانشگاه‌های افسری نیروهای مسلح را به دلیل جایگاهی که در تأمین امنیت کشور دارند را در قالب نیروهای مسلح دژ امنیت و عزت و هویت ملی کشور معرفی نمودند.

فرماندهی معظم کل قوا (مدظله) با اشاره‌ای گذرا به افتخارات نیروهای مسلح در جنگ تحمیلی و نبرد علیه داعش، نیروهای مسلح را خنثی کننده نقشه و توطئه‌ی دسته‌جمعی دشمنان بیان کرده و این امور را مدال‌های زرین بر سینه‌ی ستبر نیروهای مسلح جمهوری اسلامی دانستند و در این میان با عنوان کردن دانشگاه‌های نظامی به عنوان کانون ارزشمند پرورش نیروی انسانی آگاه و شجاع و کارآمد بر تقویت دانش و پژوهش در دانشگاه‌ها نظامی، ارتقاء روحیه و تدبیر و

اخلاق دانشجویان تأکید فرمودند و به دلیل اهمیت موضوعات یاد شده (تقویت دانش و پژوهش و ارتقاء روحیه و تدین و اخلاق) آنها را به عنوان «توصیه‌ی مؤکد» بیان داشتند. فرماندهی معظم کل قوا (مدظله) مسئولین نیروهای مسلح را در خصوص تجهیز کارگاه‌ها، بالا رفتن کیفیت فضای آموزشی کلاس‌ها، و ارتقاء مراکز اسکان دانشجویان توصیه نمودند. ایشان؛ در خصوص عوامل تأثیرگذار بر کیفیت خروجی دانشگاه‌های نظامی نیز بر توجه بیشتر به ورودی‌های دانشگاه‌ها و جلوگیری از ورود دانشجویان با کمبودهای علمی و ذهنی تأکید نمودند.

در راستای پاسخ به سؤالات پژوهش سه مرحله کدگذاری: (۱) اولیه برای شناسایی کدها و مفاهیم گفتمانی بیانات، (۲) کدگذاری محوری برای تعیین مقولات گفتمانی اصلی و فرعی (۳) و درنهایت کدگذاری انتخابی برای ترسیم و مدل گفتمانی بیانات مقام معظم فرماندهی کل قوا (مدظله) در خصوص دانشگاه‌های افسری نیروهای مسلح صورت گرفته است. در گام اول پس از کدگذاری اولیه بیانات فرماندهی معظم کل قوا (مدظله)، تعداد ۷۹ گزاره شناسایی و احصاء گردید. پس از بازخوانی گزاره‌ها، ۵۷ مفهوم به دست آمد. در راستای گام دوم پژوهش، پس از بازخوانی مفاهیم و کدگذاری محوری ۶ مقوله اصلی شامل: ۱- شرایط زمینه‌ای آموزشی-پژوهشی ۲- عوامل مداخله‌گر آموزشی-پژوهشی ۳- عوامل محوری (دانشجویان دانشگاه‌های افسری نیروهای مسلح) ۴ راهبردهای آموزشی-پژوهشی ۵- عوامل علی در حوزه آموزشی-پژوهشی دانشجویان ۶- پیامدهای آموزشی-پژوهشی به دست آمد. در بین مقوله‌های اصلی راهبرد و پیامدها و شرایط علی به ترتیب با بیشترین گزاره (۱۳، ۱۲ و ۱۱ گزاره) از اهمیت بالاتری برخوردار بوده و مقوله‌های محوری، شرایط بستر ساز و عوامل مداخله‌گر به ترتیب با (۱۰، ۶ و ۵ گزاره) در جایگاه بعدی اهمیت قرار دارند.

راهبردهای پیشنهادی

۱- مد نظر قرار دادن این موضوع که دانشجویان دانشگاه‌های افسری نیروهای مسلح حیاتی‌ترین شغل که در فهرست مسئولیتهای مهم کشور و وظایف ملی کشور قرار دارد، را انتخاب کرده‌اند.
۲- اندیشیدن دانشجویان دانشگاه‌های افسری نیروهای مسلح به آینده‌ای که در اختیار و در قبضه‌ی آنهاست.

۳- تقویت دانشگاه‌های نیروهای مسلح از لحاظ دانش و پژوهش

۴- پیشرفت روز به روز در روحیه دانشجوی افسری دانشگاه‌های افسری نیروهای مسلح

۵- پیشرفت روز به روز در تدین دانشجوی افسری دانشگاه‌های افسری نیروهای مسلح

۶- پیشرفت روز به روز در اخلاق دانشجوی افسری دانشگاه‌های افسری نیروهای مسلح
۷- سامان دادن هر چه بهتر به محیط آموزش و محیط اسکان دانشجویان دانشگاه‌های افسری
نیروهای مسلح

فهرست منابع

- امام خامنه‌ای (مدظله العالی) (سید علی)، بیانات از سال های ۱۳۶۸ الی ۱۴۰۲. قابل دسترسی در: www.Khamenei.ir
- نصرت پناه، محمدصادق؛ مرادی، محمد حسین؛ رشیدی، امیر حسین (۱۳۹۸). تحلیل گفتمان انتقادی بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی با بهره گیری از روش نورمن فرکلاف، فصلنامه مطالعات راهبردی بسیج، سال بیست و دوم، شماره ۸۳.
- اسکندری، صالح؛ جعفری نژاد، مسعود؛ گلشنی، علیرضا (۱۳۹۵). عاملیت اجتماعی شخصیت رهبری با رخدادهای سیاسی مطالعه موردی انتخابات، فصلنامه پژوهش‌های راهبردی سیاست، سال پنجم، شماره ۱۹.
- شعاعی، محمد حسین؛ میرشکاری سلیمانی، علی (۱۴۰۲). تحلیل گفتمان شبکه های خبری آمریکایی از سخنان مقام معظم رهبری در خطبه های نماز جمعه ۲۷ دی ماه ۱۳۹۸، دانش سیاسی، سال ۱۹.
- صافی اصفهانی، محمد وحید؛ بشیر، حسن (۱۳۹۹). تحلیل گفتمان رهبران انقلاب اسلامی ایران در حوزه مصرف فرهنگی، فصلنامه مطالعات راهبردی بسیج دوره ۲۳- شماره ۸۹.
- مرادی، محمدرضا؛ قاضی نوری، سید سپهر؛ حسینی، محمدرضا؛ طرهانی، فرزاد (۱۳۹۷). تحلیل گفتمان امام و رهبری در حوزه تبدیل دستاوردهای علم و فناوری به ثروت، مطالعات مدیریت راهبردی دفاع ملی، دوره ۲، شماره ۵.
- رشوند، نادر؛ تقی پور، رضا (۱۳۹۸). تحلیل گفتمان ولایت فقیه در اداره امور فناوری اطلاعات و ارتباطات نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران با رویکرد کمی و کیفی، مطالعات دفاعی استراتژیک دوره ۱۷، شماره ۷۷.
- سلطانی گرد فرامرزی، مهدی، اشرفی، اکبر (۱۳۹۷). مقایسه گفتمان هسته ای در سیاست خارجی دولت نهم و دهم با گفتمان انقلاب اسلامی، فصلنامه مطالعات روابط بین الملل، سال یازدهم، شماره ۴۲.
- تاجیک، محمدرضا (۱۳۹۲). مدرنیسم، پسامدرنیسم و معمای هویت، فصلنامه گفتمان، سال سوم، شماره هفتم.
- مهدیان، حسین؛ ترکاشوند، جلال (۱۳۹۹). الگوی نظام مند اندیشه دفاعی فرمانده معظم کل قوا (مدظله العالی)، فصلنامه مدیریت نظامی، سال دوم، شماره ۸.

- قلیچ بیگی، رحمان (۱۴۰۱).
- زاکر، آرمان (۱۳۹۹). تحلیل گفتمان خطبه‌های نماز جمعه مقام معظم رهبری در تاریخ ۱۳۹۸/۱۰/۲۷ پس از شهادت سردار سلیمانی، فصلنامه سیاست متعالیه، سال ۸، شماره ۲۸.
- Gee, J.P. (۲۰۲۳). *An Introduction to Discourse Analysis: Theory and Method* (۳rd ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203847886>
- Stubbs, M. (۲۰۲۴). *Words and Phrases: Corpus Studies of Lexical Semantics*. New York: Blackwell.
- Paltridge, B. (۲۰۲۱). *Discourse Analysis: An Introduction* (۲nd ed.). London: Bloomsbury.
- Chimombo, M. (۲۰۲۰). *The Power of Discourse: An Introduction To Discourse Analysis* (۱st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203053720>
- Gee, J.P. (۲۰۱۹). *How to do Discourse Analysis: A Toolkit: A Toolkit* (۱st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203850992>
- Lee, E (۲۰۲۱). Negotiating within whiteness in cross-cultural clinical encounters. *Social Service Review*, ۸۷(۱). <https://doi.org/10.1086/669919>
- Supran, G. (۲۰۲۱). Rhetoric and frame analysis of ExxonMobil's climate change communications. *One Earth*, ۴(۵).
- Sunderland, J. (۲۰۲۲). Research questions in linguistics. In L. Litosseliti (Ed.), *Research Methods in Linguistics Continuum*.
- Potter, J. (۲۰۱۸). Discursive psychology and discourse analysis. In J. P. Gee and M. Handford (Eds.) *The Routledge Handbook of Discourse Analysis*. Routledge.
- Heritage, J. (۲۰۲۰). Conversation analysis and institutional talk: Analyzing data. In D. Silverman (Ed.), *Qualitative research: Theory, method and practice*. SAGE Publications.
- Medina, Carmen. (۲۰۲۳). Discourse and Ideology in Writing in Role: Critical Discourse Analysis as a Tool for Interpretation. *Youth Theatre Journal*. ۱۹, ۱۰, ۱۰۸۰/۰۸۹۲۹۰۹۲, ۲۰۰۵, ۱۰۰۱۲۵۷۹.
- Van Dijk, T. A (۲۰۱۸). *Discourse studies: A multidisciplinary introduction* (۲nd ed.). SAGE Publications.
- Mogashoa, Tebogo (۲۰۲۰). Understanding Critical Discourse Analysis in Qualitative Research. *International Journal of Humanities, Social Sciences, and Education*.

